

Діана Добрій
аспірант кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕТОДИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ

Питання планування та реалізації стратегії місцевого розвитку (МР) розглядається з точки зору застосування відповідних механізмів та методів державного управління. Для визначення їх переліку та змісту пропонується застосовувати організаційно-функціональну модель процесу МР, в рамках якої визначені основні механізми стратегії.
Ключові слова: місцевий розвиток, механізми державного управління, методи державного управління.

Diana Dobryi

METHODS AND MECHANISMS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF LOCAL DEVELOPMENT

The importance of the issue of applying methods and mechanisms of local development is caused by the task of effective local development (hereinafter - LD) which is on the agenda of local authorities of any country.

When viewing LD processes in the context of their strategic planning, we should first consider that there is a clear connection between the concept of LD and its implementation strategy. Considering the existence of such a relationship allows setting the basic preconditions for further study of mechanisms and methods of public administration of LD.

The conducted analysis of known approaches of defining LD concept in the context of its strategic planning showed that the foundation, which is able to combine all of the diverse features of LD concept in terms of governance, is the strategic plan of local government, which is backed by relevant mechanisms and methods of management. Thus, the task of strategic planning of the local development is a part of a public administration when an approval of current decisions by a local government is pre-defined by strategic priorities.

The generalization of the known approaches of strategic planning allowed to offer a definition of "LD strategic planning" concept as an integral system of actions of an entity (local government) aimed at implementing the goal, objectives and priorities of economic reproduction of the region considering complex influences of endogenous and exogenous factors, calculated for a long period of time.

It is proved that the strategic planning process of LD as a component of governance should certainly be based on the use of appropriate mechanisms. Adopting a basis that subjects of management of LD strategy are the separate public authorities or private institutions, which could be delegated a part of the functions of local government, necessitates an examining of mechanisms and methods of public administration to be applied in its implementation. In the case of LD the following definition is applied in work: "a mechanism of public administrating of LD strategic planning process – is a set of forms, tools, techniques, legal, organizational, motivational and other activities of public authorities to ensure the objectives of social development". Thus, this mechanism is complex and is a system of separate mechanisms that differ by their functionality". According to the results of generalizations of the global LD strategic planning practice, its main components are the economic; organizing; social and legal functional mechanisms of governance.

The presentation of LD mechanisms through separate functional mechanisms of governance allowed to examine the processes of their interaction, the consistent implementation of which is based on fundamental principles, target orientation and functional activity of using appropriate forms and methods of management to resolve the social problems of the local community

Methods of managing of the process of development and execution of the strategic plan of LD are structured ways of powerful influence of public authorities on the processes of social and political development, which may be considered in the framework of implementation of an appropriate development strategy. Such methods are directly related to the practical implementation of the functions of public authorities, to its managing impact on objects of public administration in accordance with the interests and the will of the local community. Mandatory thus is supporting the implementation of the objectives and functions of governance by the strategic plan, as they contain mechanisms for establishing the relationship between subject and object of state governance, and implementation of the competence of subjects of public administration according to their power-governance authority. When considering methods of governance of the process of the strategic planning of LD special importance is dedicated to methods that stimulate, activate and direct the appropriate mechanisms to achieve the objectives of partnership that has been created.

In this sense, methods of public administration of development and implementation of the strategic plan of LD are certain ways of the practical implementation by public authorities and other entities of public administration of governance-organizing influence that are appropriate by the nature and volume of functions and powers (competence) provided to these entities, taking into account features of objects of governance.

The noted above gives a reason to propose such a definition of the method of the state governance of the strategic planning process of LD: "a method of managing the strategic planning process of LD is the way of practical implementation of administrative functions of local authorities through administrative influence of the authority to resolve problems of a local community and to achieve social effect when developing and executing its strategies".

The paper establishes the characteristics of the administration of the strategic planning process of LD. It is proved that

the central stage of the administrating process of the development and implementation of the strategy of LD is to develop governance decision. The process of approving a decision aims to resolve a problem, therefore in this stage a choice of the respective solution should be proposed. Therefore, when enforcing a decision on control and monitoring of the LD strategy it makes sense to use administrative methods in conjunction with other practices of local public administration authorities.

Keywords: local development, governance mechanisms, methods of governance.

Диана Добрий

МЕТОДЫ И МЕХАНИЗМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ МЕСТНЫМ РАЗВИТИЕМ

Задача разработки и реализации стратегии местного развития (МР) рассматривается с точки зрения применения соответствующих механизмов и методов государственного управления. Для их определения и содержания предложено использовать организационно-функциональную модель процесса МР, в рамках которой и определены основные механизмы стратегии.

Ключевые слова: местное развитие, механизмы государственного управления, методы государственного управления.

Постановка проблеми

Особливістю будь якого розгляду можливості застосування механізмів державного управління процесом стратегічного планування є урахування того, що існує певна різноплановість підходів у визначенні не тільки самого поняття «механізм державного управління», але і методів їх застосування. Виникнення такої різноплановості обумовлено тим, що численні спроби дати визначення поняття «механізм державного управління», яке однозначно буде відповідати специфіці об'єкта управління, привели до того, що на сьогодні єдиного загальноприйнятого визначення цього поняття не існує [3; 7; 8].

За таких умов, розглядаючи проблему оптимізації процесу стратегічного планування місцевого розвитку, є сенс послідовно розглянути всі його складові: від визначення поняття стратегічного планування перейти до дослідження відповідних механізмів державного управління та методів їх застосування.

Важливість розгляду методів застосування механізмів управління місцевим розвитком обумовлена завданням забезпечення ефективного місцевого розвитку (далі – МР), яке стоїть на порядку денному для всіх органів місцевого рівня, поза країни або вже досягнутого рівня свого розвитку.

Тому позитивне вирішення проблеми, що склалася, в першу чергу може бути отримано на засадах визначення механізмів та методів публічного управління процесом планування місцевого розвитку, що можуть бути застосовані органами влади.

Розповсюдженим підходом при визначенні процесів, що характеризують МР, є його ототожнювання з розвитком місцевої економіки, яка визначається як «довготривалий процес перемін у економіці, який охоплює як кількісні (економічний ріст), так і якісні зміни (соціально-економічний прогрес), в результаті яких зростає добробут суспільства» [16; 17].

Альтернативою є визначення поняття МР, що приймає у якості його довготривалої мети покращення умов життя для усіх. Таке тлумачення приводить до розгляду соціальної складової розвитку, під яким можна розуміти наступне: «соціальний розвиток – це механізм цілковитих змін суспільного життя, в якому переплітаються стихійні процеси з процесами свідомо планованими та створеними» [18; 19]. З такої точки зору, соціальний та економічний розвиток – це назви

двох відмінних аспектів одного процесу МР, але жоден з цих підходів не є інструментом щодо іншого. Отже, вони мають описовий (стверджувальний) характер, у загальному випадку місцевий розвиток з певної точки зору можна пояснити як соціальний розвиток, а з іншої – як економічний розвиток [16]. Такий підхід обумовлює певну специфіку застосування як механізмів державного управління, так і методів їх застосування.

У випадку розгляду процесів МР з точки зору їх стратегічного планування, слід застосовувати такі визначення, в основу яких покладено поняття стратегії: «Як мінімум, планування місцевого економічного розвитку продовжує бути важливим, оскільки він пропонує стратегію для поліпшення необхідна взаємодія між бізнесом і урядом, для вдосконалення ринків шляхом поліпшення спілкування, так і для ефективної конкуренції за економічні ресурси у високо конкурентному середовищі»; «... створення і реалізація стратегій з метою сприяння економічному благополуччю суспільства» [18]. Процес виявлення й аналізу економічних проблем і створення й реалізації ряду конкретних стратегій, спрямованих на підвищення економічних можливостей місцевих жителів [17]. Таким чином, узагальнення наведених визначень дозволяє прийти до висновку, що між поняттям МР та стратегією його реалізації існує однозначний зв'язок.

Питання розробки теорій та моделей державного управління процесом стратегічного планування МР розглянуто в низці робіт [4; 5; 6; 9; 10; 12].

Їх узагальнення дозволяє запропонувати підхід, в основу якого може бути покладена концепція стратегічного планування розвитку, що ураховує наступні передумови:

- зміни в розвитку окремої територіальної громади відбуваються через зміни в діяльності її членів;
- розвиток територіальної громади – це багатоплановий процес, який охоплює зміни інфраструктури, соціальної сфери, економіки тощо;
- базовим в процесі розвитку територіальних громад є економічний розвиток.

Прийняття за основу існування зв'язку між поняттями «місцевий розвиток» та «стратегічне планування» дозволяє визначити передумови проведення дослідження механізмів та методів публічного управління МР, включно такі питання, як:

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

- застосування методології стратегічного планування;
- особливості застосування механізмів управління;
- формування інституціонального середовища, необхідного для успішної реалізації стратегії МР;
- взаємозв'язок та взаємодію суб'єкта та всіх об'єктів управління, учасників заходів із забезпечення МР.

Додатково, до передумов такого дослідження слід віднести також і визначення мети МР, оцінку ресурсного забезпечення та реалістичність стратегії. Застосування методології стратегічного планування також дозволить:

- визначити напрямки та пріоритети МР;
- оптимізувати стратегію досягнення мети розвитку;
- дати прогноз результатів МР;
- створити механізм оперативного реагування на зміни навколишнього середовища та факторів впливу;
- вдосконалити співробітництво органів місцевої влади із залученими громадськими організаціями.

В той же час, сам процес стратегічного планування МР, як невід'ємна складова системи державного управління, безумовно повинен базуватися на застосуванні відповідних механізмів.

Мета

Відповідно до викладеного, метою статті є визначення та оптимізація механізмів та методів державного управління процесом стратегічного планування МР.

Виклад основного матеріалу

Проведений аналіз відомих підходів до визначення поняття МР у контексті його стратегічного планування показав, що вони мають такі недоліки:

- напрями розвитку окреслені загально, без визначення конкретних напрямів, галузей і конкурентних переваг;
- роль та місце органів влади не завжди знаходять своє визначення, що не дозволяє перейти до застосування відповідних механізмів.

Основою, яка спроможна поєднати всі різнопланові особливості концепції МР з точки зору системи державного управління, є стратегічний план місцевих органів влади, підкріплений відповідними механізмами та методами управління. В цьому контексті, під процесом стратегічного планування пропонується розуміти деякий набір правил, якими керуються в ухваленні управлінських рішень, щоб забезпечити досягнення мети розвитку [10; 12].

Відповідно, процес стратегічного планування та його реалізації – це сукупність і логічний взаємозв'язок таких елементів, як цілі управління, об'єкти, на які здійснюється вплив, та їх зв'язки, практичні дії в інтересах досягнення цілей, що використовують відповідні методи впливу, матеріальні та фінансові ресурси та організаційний потенціал, через які суб'єкт державного управління «ураховує» потреби, інтереси і цілі суспільства в управляючих діях, закріплює їх у своїх управлінських рішеннях та практично втілює їх в життя.

Таким чином, задачею стратегічного планування місцевого розвитку є елемент системи державного управління, який обумовлює прийняття органами влади поточних рішень з урахуванням попередньо визначених стратегічних пріоритетів. Одним із результатів

практичного втілення процесу стратегічного планування є поточний стратегічний план соціально-економічного розвитку області, району або міста.

Відомі різні підходи до визначення мети і завдання стратегічного плану. Але якщо розглядати ці питання з точки зору системи стратегічного планування, є доцільним визначити ієрархію та співвідношення основних видів планів місцевого розвитку (Рис. 1).

Оскільки фактори стратегічного планування мають економічну, соціальну і правову основу, складовими елементами процесу стратегічного планування є:

- система органів виконавчої влади, сукупність правових норм, що регламентують організаційну структуру системи органів виконавчої влади, процеси її функціонування та розвитку;
- форми, методи, важелі та інструменти, політика, правове та інформаційне забезпечення, які використовуються в інтересах держави.

Узагальнення відомих підходів дозволило запропонувати визначення поняття «стратегічне планування МР» як цілісної системи дій суб'єкта (орган місцевої влади), спрямованих на реалізацію мети, завдань та пріоритетів економічного відтворення регіону з урахуванням комплексу впливів ендогенних та екзогенних чинників, що розраховані на тривалий період часу.

Відповідно, економічна складова стратегічного плану МР включає комплекс заходів суб'єкта управління перебігом конкретних економічних процесів з метою надання їм параметрів, визначених метою та завданнями стратегії. У якості суб'єкта економічної складової стратегічного плану МР у першому розгляді може виступати будь-хто, здатний впливати на процеси, пов'язані з місцевим розвитком завдяки своєму місцю в інституційній системі. Таким суб'єктом може бути особа, приватна фірма, громадське об'єднання, органи державної влади та публічні інституції тощо [4].

Об'єкт економічної складової стратегічного плану МР визначається сферою дії суб'єкта і може бути уособленим іншим суб'єктом, суспільним інститутом (системою відносин між суб'єктами) або суспільною системою в цілому [1].

В викладеному контексті метою стратегічного плану МР є орієнтир діяльності суб'єкта, сенс його розвитку. В узагальненому вигляді вона полягає у забезпеченні тривалого збалансованого економічного відтворення суб'єкта стратегії та конкретизується залежно від системних характеристик суб'єкта. Факторами, що визначають специфіку застосування стратегії, є:

- стратегічні напрями МР (деталізують мету, визначають шляхи її досягнення, виходячи із системних характеристик суб'єкта);
- стратегічні завдання МР (являють собою конкретні цілі на довготерміновий період, що реалізують стратегічні напрями та виходять з характеристик об'єкта стратегії. Стратегічні завдання можуть становити основу стратегічного плану);
- стратегічні пріоритети МР (визначають вагу окремих стратегічних завдань у формуванні економічної стратегії суб'єкта).

Повертаючись до проблеми стратегічного планування в рамках поняття МР, слід насамперед звернути увагу на конкретизацію визначення її об'єкта й суб'єкта. Суб'єктом стратегії МР в першу чергу повинні бути місцеві органи влади, а об'єктом – місцевий соціально-господарський комплекс загалом.

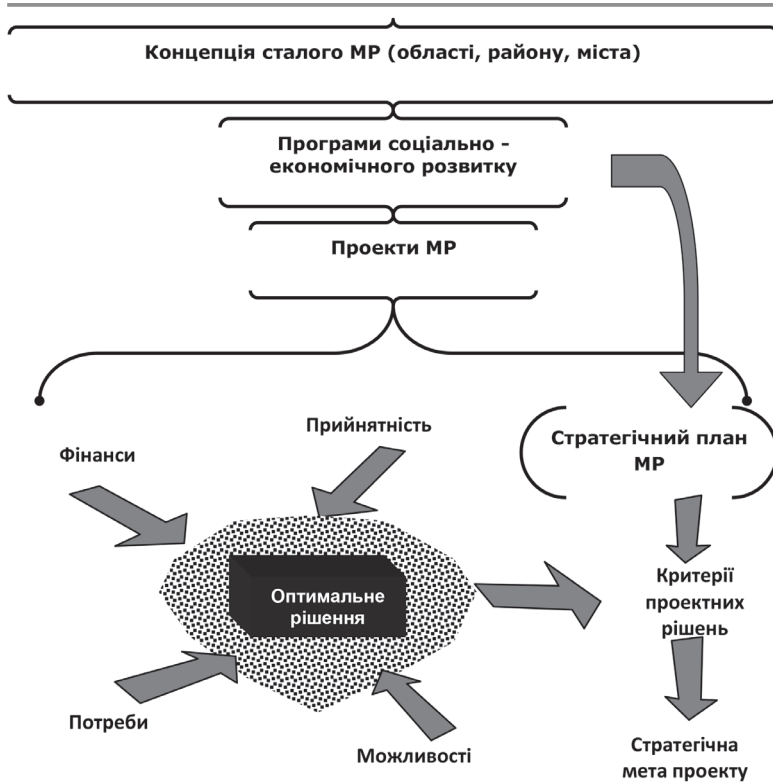

Рис. 1. Планування і обмеження для прийняття рішення за стратегією MR.

ступують окремі органи влади або іноді недержавні інститути, яким може бути делеговано частину функцій місцевого управління, обумовлює необхідність переходу до розгляду механізмів та методів державного управління, які слід застосовувати при реалізації.

Як відомо, механізм державного управління – це сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління і впливу на їх діяльність, що забезпечують узгодження інтересів учасників державного управління, які взаємодіють [2; 5].

З урахуванням специфіки розгляду процесу стратегічного планування MR, найбільш доцільним є застосування класифікації механізмів державного управління,

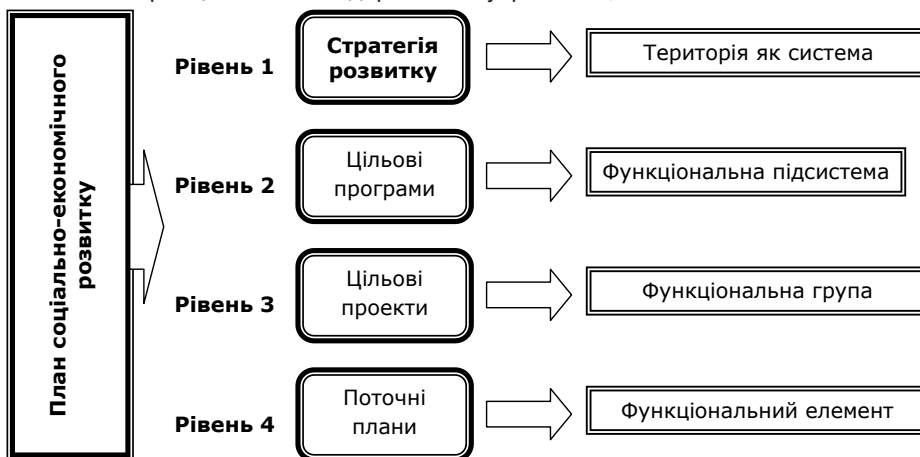

Рис. 2. Співвідношення та рівні основних видів стратегічного планування MR

У цьому контексті місцеві органи влади, виступаючи суб'єктом стратегії, мають забезпечувати координацію всіх учасників стратегії розвитку, підтримку пропорцій суспільного відтворення, створювати інституційні механізми реалізації стратегічної мети. Реалізація напрямів місцевої економічної стратегії повинна також тісно корелювати з політичною, соціальною, гуманітарною та іншими стратегіями державного рівня, які входять до загальної стратегії суспільного розвитку країни. При цьому, органу влади слід урахувувати наявність цілої низки вже існуючих проектів і програм, які при цьому мають і певне співвідношення між собою. Формально в їх основі лежить план соціально-економічного розвитку регіону (Рис. 2).

Таким чином, місцеві органи влади за допомогою стратегічного плану можуть отримати механізм відкритої і прозорої взаємодії з суспільством, створити своєрідне коло зворотного зв'язку, яке дозволяє орієнтувати дії влади в інтересах суспільно визнаних цілей та корегувати їх у разі необхідності.

Прийняття за основу, що суб'єктами управління стратегією MR ви-яка включає поділ механізмів державного управління за функціональним призначенням на: економічні, мотиваційні, організаційні, політичні та правові механізми державного управління. Крім того, він здійснює поділ механізмів державного управління за суб'єктами управління: механізми управління, які використовуються органами законодавчої влади, Президентом, органами виконавчої влади, органами судової влади та органами місцевого самоврядування [7–9].

Таким чином, комплексний механізм державного управління MR може складатися із таких видів механізмів: економічного, мотиваційного, організаційного, політичного і правового [1; 8; 11; 12; 13; 15].

Підсумовуючи зазначене вище, можна дійти висновку, що визначення спеціального механізму державного управління, який повною мірою буде урахувувати специфіку реалізації стратегії MR, є окремою та такою, що потребує окремого розгляду, задачею.

Узагальнивши вищенаведені трактування для випадку розгляду MR, нами пропонується наступне визначення: «механізм державного управління процесом стратегічного планування MR – це сукупність форм, засобів, ме-

тодів, правових, організаційних, адміністративних, мотиваційних та інших заходів публічної влади, спрямованих на забезпечення цілей суспільного розвитку». Таким чином, цей механізм є комплексним та виступає як система окремих механізмів, що різняться за своїм функціональним призначенням».

За результатами узагальнень світової практики стратегічного планування МР, її основними складовими визначені такі функціональні механізми управління, як:

- економічний (механізми державного управління бюджетною, банківською, грошово-валютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо);
- організаційний (об'єкти, суб'єкти державного управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, а також результати їх функціонування);
- соціальний (механізми формування соціальної політики);
- правовий (нормативно-правове забезпечення: закони і постанови Верховної Ради України, укази Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, а також методичні рекомендації та інструкції тощо).

В загальному підході процес розробки стратегічного плану та, відповідно, визначення комплексного механізму, мають містити такі основні етапи [6; 12]:

- обґрунтування форм і методів взаємодії між учасниками стратегії МР взаємодії з наступним визначенням оптимальних методів управління з боку публічного сектору;
- розробка плану дій з реалізації стратегії МР;
- виконання планових заходів;
- аналіз отриманих результатів;
- обґрунтування заходів з удосконалення механізму МР, їх реалізація.

При цьому механізм розробки стратегічного плану МР передбачає: встановлення сукупності структурних елементів системи МР; визначення їх місця в загальній системі управління регіональним господарським комплексом; оцінку потенціалу та реальних можливостей управління проектом МР, що пропонується до виконання. Таким чином, процес виконання стратегічного плану МР є послідовністю етапів, взаємопов'язаних і взаємодіючих структурних елементів, що визначає порядок, особливості, методи та інструменти цілеспрямованого впливу органів місцевої влади (суб'єктів управління) на соціально-економічні процеси на місцевому рівні.

За наявності мети, дії органів публічної влади набувають цілеспрямованого характеру, вказуючи специфічні ознаки спрямування на досягнення загальної мети. Одним із суттєвих і визначальних атрибутів стратегічного планування МР є цілісність, яка характеризується інтегративним ефектом взаємодії елементів системи, що не є адитивним до властивостей окремих її елементів.

Методи управління процесом розробки та виконання стратегічного плану МР є систематизованими способами владного впливу органів влади на процеси суспільного і державного розвитку, які можуть бути розглянуті в рамках реалізації відповідної стратегії розвитку. Такі методи безпосередньо пов'язані з практичною реалізацією функцій органів влади, її керуючим

впливом на об'єкти державного управління відповідно до інтересів і волі місцевої громади. Обов'язковим при цьому є забезпечення реалізації цілей і функцій державного управління стратегічним планом, оскільки в них містяться механізми встановлення взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом державного управління, реалізації компетенції суб'єктів державного управління відповідно до їх владно-управлінських повноважень.

В низці праць поняття «метод управління» визначається приблизно однаково – як спосіб чи засіб впливу [2; 3; 5; 7]. Порівняння відомих визначень дає підстави дійти висновку, що категорія методу управління в концентрованій формі відображає взаємозв'язок керуючих і керованих підсистем, за яким перша, що є суб'єктом управління, здійснює управлінський вплив на другу – керований об'єкт або об'єкт управління. У такому розумінні, для методів управління процесом розробки та виконання стратегічного плану МР можна визначити такі характерні риси:

- вони органічно пов'язані з цільовим призначенням управлінської діяльності – метою МР як особливого виду практичної реалізації завдань і функцій публічних органів влади по соціально-економічному розвитку території;
- виражають владно-організуючий (тобто управлінський) вплив публічних органів влади та інших суб'єктів управління на відповідні керовані об'єкти;
- використовуються суб'єктами публічного управління як засоби реалізації закріпленої за ними компетенції і безпосередньо виражають повноваження державно-владного характеру;
- вибір конкретних методів управління прямо залежить не тільки від особливостей організаційно-правової форми стратегії МР, що формується, а й насамперед від особливостей керованого об'єкта (наприклад, від форми власності, галузевої специфіки тощо).

Отже, методами управління розробкою та виконанням стратегічного плану МР є певні способи практичного здійснення органами влади владно-організуючого впливу, що відповідають характеру й обсягу наданих цим суб'єктам функцій та повноважень (компетенції) з урахуванням особливостей об'єктів управління.

Методи управління розробкою та виконанням стратегічного плану МР в процесі їх практичної реалізації потребують відповідної правової форми вираження, в якості якої, за загальним правилом, виступають правові акти. Тому в наявних правових актах управління безпосередньо виявляється юридично-владний характер управління, за допомогою якого забезпечується належний місцевий розвиток [4; 6; 7].

Слід також звернути увагу на наступні найбільш яскраві прояви взаємозв'язку правових актів та методів управління процесом стратегічного планування МР:

- правові акти управління створюють правову основу для визначення стратегічного плану МР і подальшого використання сукупності методів управлінського впливу;
- правові акти управління процесом стратегічного планування в загальній чи конкретній формі створюють організаційно-структурні засади діяльності учасників стратегічного плану МР, які практично застосовують методи управлінського впливу;

- правові акти управління процесом стратегічного планування безпосередньо виражають зміст відповідних методів управлінського впливу, спрямовуючи їх на досягнення необхідних юридичних наслідків;
- правові акти управління процесом стратегічного планування МР юридично оформлюють порядок (процедури) застосування методів управлінського впливу.

Наведене дає підстави запропонувати таке визначення методу державного управління процесом стратегічного планування МР: «методом управління процесом стратегічного планування МР є спосіб практичної реалізації управлінських функцій місцевих органів влади шляхом організаційно-розпорядчого впливу органу влади на виконання поставлених перед місцевою громадою завдань і досягнення суспільного ефекту при розробці та виконанні його стратегії».

Опосередкована мета такого впливу - активізація діяльності посадових осіб органів місцевої влади щодо виконання ними зобов'язань для підвищення ефективності розробки та виконання стратегії [10; 12]. Узагальнююче наведене вище, в роботі визначені характерні для методів управління процесом стратегічного планування МР певні особливості:

- вони реалізуються в процесі публічного управління;
- виражають керівний (упорядковувачий) вплив суб'єктів управління на об'єкти управління; становлять зміст цього впливу і завжди мають своїм адресатом конкретний об'єкт (комерційний сектор, суспільні процеси тощо);
- використовуються суб'єктами управління як засіб реалізації закріпленої за ними компетенції;
- методи управління МР завжди мають свою форму відповідно до існуючої нормативно-правової бази.

Особлива роль методів управління процесом розробки та виконання стратегії МР полягає у тому, щоб створити умови для чіткої організації цього процесу та забезпечити його максимальну ефективність. Таким чином, зміст поняття «методи управління процесом стратегічного планування» впливає із сутності та змісту державного управління і належить до основних категорій науки державного управління.

Як вже відзначалося, у загальному підході методи управління процесом стратегічного планування МР, це способи здійснення владно-організуючого впливу керуючих суб'єктів на процес місцевого розвитку. Зрозуміло, що мова при цьому може йти тільки про конкретні способи реалізації функцій управління.

Існує значна кількість класифікацій, а також виділення окремих груп методів реалізації механізмів державного управління, але загалом їх можна поділити на дві категорії: загальні та спеціальні.

При розробці та виконанні прийнятого стратегічного плану МР до загальних методів управління відносяться методи, з допомогою яких здійснюється державне управління процесом МР, тобто розробляються, приймаються і реалізуються державно-владні рішення, здійснюється правова і організаційна державно-управлінська діяльність.

Загальні методи управління процесом стратегічного планування МР, в свою чергу, поділяють на дві

групи: прямого адміністративного і непрямого регулюючого впливу з боку місцевих органів публічної влади на відповідні об'єкти управління. До першої групи належать методи правового регулювання, переконання, примушення тощо, до другої – мотивації, стимулювання, демократизації управління, розміщення державних замовлень, маніпуляції тощо.

Спеціальні методи управління процесом стратегічного планування МР – це методи, які застосовуються для забезпечення реалізації конкретних функцій державного управління. У роботі пропонується виділяти такі основні групи спеціальних методів: адміністративні; економічні; соціальні; організаційні [1; 6; 10; 12].

Розглядаючи можливі підходи до визначення методів управління процесом стратегічного планування МР, в роботі пропонується особливу увагу приділити розгляду таких основних методів, як адміністративний та економічний.

Адміністративні методи управління розробкою та виконанням стратегічного плану МР передбачають прямий вплив на сектори місцевого комплексу шляхом встановлення їх обов'язків і надання конкретних розпоряджень. Вони мають такі характерні ознаки: одноособний вибір способу вирішення завдання та варіанта поведінки, однозначне вирішення ситуації, що підлягає обов'язковому виконанню; безумовна обов'язковість розпоряджень і вказівок, при невиконанні яких можуть бути застосовані санкції.

Адміністративні методи управління процесом стратегічного планування виражають прямий вплив на керований об'єкт і передбачають, як правило, однозначне вирішення відповідної господарської ситуації, що склалася в процесі функціонування партнерства та має обов'язкову силу для виконавця. Проте, важливо не допускати абсолютизації ролі адміністративних методів управління процесами формування та функціонування партнерством. Надмірна регламентація заходів з виконання програми МР, обмеження їх самостійності у визначенні планових завдань і шляхів їх виконання може привести у підсумку до зниження його ефективності.

Узагальнюючи наведене, у роботі встановлено характерні особливості адміністративних методів управління процесом стратегічного планування МР:

- прямий вплив на керований об'єкт шляхом визначення в рамках стратегії МР її повноважень (прав і обов'язків);
- односторонній вибір суб'єктом управління найближчої (модернізація, розвиток) та кінцевої (якість послуг) мети, завдань управлінського процесу, порядку, термінів його виконання залученими секторами партнерства, ресурсного забезпечення, умов виконання програми МР на кожному конкретному етапі;
- юридична обов'язковість актів управління (указів, постанов, рішень, розпоряджень, наказів і резолюцій), невиконання яких розглядається як порушення обов'язків за програмою МР та може мати для секторів партнерства адміністративну, економічну або фінансову відповідальність.

Адміністративним методам управління МР притаманний прямий характер впливу: будь-який регламентуючий чи адміністративний акт підлягає обов'язковому виконанню та обов'язковою є відповідність

правовим нормам та актам вищих органів управління.

Економічні методи управління розробки та виконання стратегічного плану МР полягають у використанні різноманітних економічних механізмів впливу, що зумовлюються роллю економічних інтересів у житті суспільства, місцевої громади і, відповідно, в управлінських процесах. До таких методів можна віднести, наприклад, матеріальне стимулювання, оподаткування, розподіл бюджетних ресурсів, кредитування, захист і заохочення конкуренції, створення не вигідних умов для монополій тощо.

Отже, економічні методи державного управління процесом стратегічного планування МР є системою прийомів і засобів прямої дії шляхом використання фінансово-економічних законів і грошово-кредитних відносин з метою створення оптимальних умов, які за-безпечують досягнення високих економічних результатів. До економічних методів державного управління МР можна віднести такі: індикативне планування; державне регулювання; грошово-кредитна та фінансова політика; конкурентна політика; податкова політика; економічне стимулювання.

Загалом адміністративні та економічні методи управління процесом стратегічного планування МР є вираженням свідомого використання державою або органом влади об'єктивних економічних законів і мають єдині економічні цілі. У цьому значенні економічні методи, як і адміністративні, є методами централізованого управління економічним розвитком території. Співвідношення адміністративних і економічних методів характеризується тим, що ці методи використовуються з єдиною кінцевою метою: реалізації управлінського впливу суб'єкта управління (органи влади) на поведінку керованого об'єкта.

Покладання в основу розгляду проблеми розробки та виконання стратегії МР завдання щодо визначення механізмів та методів державного управління дозволяє встановити основні складові інституціонального середовища, необхідного для ефективного забезпечення реалізації такої стратегії. Встановлення зв'язку між вимогами до розробки та виконання стратегії МР та специфікою визначення понять механізми та методи державного управління дозволило дійти наступних висновків.

1. Масштабність і складність такого об'єкта управління, як процес стратегічного планування МР, визначає склад елементів комплексного механізму, перелік яких визначається метою, засобами впливу на об'єкт управління, зв'язками між елементами системи, наявністю ресурсів та специфікою проблеми, що вирішується в рамках плану МР.

2. Представлення механізмів МР через окремі функціональні механізми державного управління дозволяє також провести подальший розгляд процесів їх взаємодії, послідовна реалізація яких базується на основоположних принципах, цільовій орієнтації та функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів управління з метою вирішення суспільних проблем місцевої громади.

3. Процес виконання стратегічного плану МР є послідовністю етапів, взаємопов'язаних і взаємодіючих структурних елементів, що визначає порядок, особливості, методи та інструменти цілеспрямованого впливу органів місцевої влади (суб'єктів управління) на соціально-економічні процеси на місцевому рівні.

Література.

1. Амосов О. Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку / О. Ю. Амосов // Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць: У 2 ч. / За заг. ред. Г. І. Мостового, Г. С. Одінцової. – Харків : ХарРІДУ НАДУ, 2001. – Вип.2. – С. 10–16.
2. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: учебник / Г.В.Атаманчук. – М. : Омега-Л, 2004 – 301 с.
3. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління: навч. посіб. / Бакуменко В. Д., Надолішний П. І. – К. : Міленіум, 2003. – 256 с.
4. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
5. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішний, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи / За заг. ред. Надолішого П. І., Бакуменка В. Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
6. Державне управління: плани і проекти економічного розвитку: монографія / О. С. Власюк, Т. В. Дерюгіна, І. В. Запатріна та ін. За заг. ред. О. Ю. Кучеренка, І. В. Запатріної. – К. : Видавництво «ВП», 2006. – 624 с.
7. Державне управління: Словник-довідник/ уклад.: В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко., І. М. Варзар, В. М. Князєв, С. О. Кравченко, Л. Г. Штика та ін.; за заг. ред. В. М. Князєва, В. Д. Бакуменка – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
8. Корженко В. В. Категорії «державний механізм управління» та «механізм державного управління»: порівняльний аналіз / В. В. Корженко, Т. М. Лозинська // Теорія та практика державного управління : зб. наук пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2008. – Вип. 2 (21). – С. 16–24.
9. Коротич О. Б. Механізми державного управління: проблеми теорії та практичної побудови / О.Б. Коротич // Вісн. НАДУ. – 2006. – № 3. – С. 79–84.
10. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України: монографія. – Харків: Видавництво Хар РІДУ НАДУ «Магістр», 2006. – 220 с.
11. Круглов М. П. Теоретичні підходи до визначення понятійного апарату механізмів державного управління на національному, регіональному та мікрорівнях / М. П. Круглов // Державне управління: удосконалення та розвиток : електронне фахове вид. Академії муніц. упр. – 2011. – Вип. 8. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=544>.
12. Логутова Т. Г. Механізм інноваційного розвитку регіону на основі використання внутрішніх ресурсів: монографія / Т. Г. Логутова, О. М. Анісімова, І. А. Ленцов, О. С. Картечева. – Маріуполь : вид. центр ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – 348с.
13. Мартиненко В. М. Державне управління: шлях до нової парадигми (теоретико-методологічний аспект) : монографія / В. М. Мартиненко. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2003. – 220 с.
14. Державне управління: підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
15. Приходченко Л. Л. Сутність понять механізмів держави, державного управління та державного ре-

гулювання / Л. Л. Приходченко // Актуальні проблеми державного управління : Зб. наук. пр. Одеського регіонального інституту державного управління. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 3 (35). – С. 269–274.

16. Blakely, Edward J. and Bradshaw, Ted K. Planning Local Economic Development. Third Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2002.

17. Temali, Mihailo. The Community Economic Development Handbook. St. Paul: Amherst H. Wilder Foundation, 2002.

18. Shaffer, Ron; Deller, Steve; and Marcouiller, Dave. Community Economics: Linking Theory and Practice. Ames: Blackwell Publishing, 2004.

19. Deller, Steve. "Community Development, Economic Development, or Community Economic Development?: An Introduction." PowerPoint presentation by Professor Steve Deller, UW Madison/Extension.